

**“MILLIY VA GLOBAL QADRIYATLAR UYG‘UNLIGIDA BOSHLANG‘ICH
SINFLARDA TARBIYAVIY MUHITNI SHAKLLANTIRISHNING DIDAKTIK-
TARBIYAVIY ASOSLARI”**

Bayqulova Mehribonu Shomirzo qizi

*Termiz davlat pedagogika instituti Maktabgacha
va boshlang‘ich ta‘lim fakulteti Ta‘lim va tarbiya
nazariyasi (boshlang‘ich ta‘lim) I-bosqich magistranti*

Anotatsiya: *Ushbu tadqiqot ishida milliy va global qadriyatlar uyg‘unligi asosida boshlang‘ich sinfo‘quvchilarida tarbiyaviy muhitni shakllantirishning didaktik - tarbiyaviy asoslari yoritilgan. Boshlang‘ich ta‘lim jarayonida o‘quvchilarning ma‘naviy-axloqiy kamoloti, ijtimoiy faolligi, milliy o‘zlikni anglash bilan birga, zamonaviy global qadriyatlarga mos dunyoqarashini rivojlantirishga qaratilgan pedagogik yondashuvlar tahlil qilinadi. Tadqiqotda tarbiyaviy muhitni tashkil etishning samarali metodlari, interfaol texnologiyalar, oila–maktab hamkorligi, sinfdagi ijobiy psixologik atmosfera yaratishning didaktik asoslari o‘rganiladi. Shuningdek, milliy an‘analari, urf-odatlar va umuminsoniy qadriyatlarning uyg‘unlashuvi orqali o‘quvchining har tomonlama barkamol shaxs sifatida shakllanishiga xizmat qiluvchi muhit yaratish bo‘yicha ilmiy xulosalar berilgan.*

Kalit so‘zlar: *Milliy qadriyatlar global qadriyatlar boshlang‘ich ta‘lim, tarbiyaviy muhit, pedagogik jarayon, didaktik asoslar, ma‘naviy-axloqiy tarbiya, oila-maktab hamkorligi, interfaol metodlar*

Аннотация: *В данном исследовании раскрываются дидактико-воспитательные основы формирования воспитательной среды в начальных классах на основе гармонии национальных и глобальных ценностей. Анализируются педагогические подходы, направленные на развитие у учащихся начальных классов духовно-нравственного воспитания, социальной активности, национального самосознания, а также мировоззрения, соответствующего современным глобальным ценностям. В исследовании изучены эффективные методы организации воспитательной среды, интерактивные технологии, сотрудничество школы и семьи, дидактические основы создания положительной психологической атмосферы в классе. Кроме того, представлены научные выводы по созданию среды, способствующей формированию всесторонне развитой личности на основе гармоничного сочетания национальных традиций, обычаев и общечеловеческих ценностей.*

Ключевые слова: *национальные ценности, глобальные ценности, начальное образование, воспитательная среда, педагогический процесс, дидактические основы, духовно-нравственное воспитание, сотрудничество семьи и школы, интерактивные методы, гармоничная личность / всесторонне развитая личность*

Annotation: *This research explores the didactic and educational foundations for creating a nurturing educational environment in primary school based on the harmony of*

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

national and global values. The study analyzes pedagogical approaches aimed at developing primary school students' moral and ethical maturity, social activity, national identity, and a worldview aligned with contemporary global values. It examines effective methods for organizing an educational environment, interactive teaching technologies, school–family cooperation, and the didactic principles of establishing a positive psychological atmosphere in the classroom. Furthermore, the research presents scientific conclusions on creating an environment that fosters the development of a well-rounded personality through the harmonious integration of national traditions, customs, and universal human values.

Keywords: *National values, global values, primary education, educational (nurturing) environment, pedagogical process, didactic foundations, moral and ethical education, family–school cooperation, interactive methods, well-rounded (harmonious) personality*

Bugungi globallashuv sharoitida yosh avlodni tarbiyalash jarayonida milliy qadriyatlarni asrash va mustahkamlash bilan birga, global tamoyillarga mos kompetensiyalarni shakllantirish muhim vazifa bo‘lib qolmoqda. Ayniqsa, boshlang‘ich sinf o‘quvchilari shaxs sifatida shakllanishning eng muhim bosqichida bo‘lganlari uchun ularning tarbiyaviy muhitini to‘g‘ri tashkil etish alohida e‘tibor talab etadi.

Boshlang‘ich ta’limda yaratiladigan tarbiyaviy muhit o‘quvchilarning:

- axloqiy xulqi,
- milliy o‘zini anglash,
- ijtimoiy moslashuvi,
- jamoada ishlay olish ko‘nikmasi,
- global dunyoqarashi

kabi fazilatlarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Milliy va global qadriyatlar mohiyati va ularning o‘zaro uyg‘unligi

Milliy qadriyatlar:

- milliy an‘ana va udumlar,
- ona tiliga hurmat,
- ajdodlar merosi,
- vatanparvarlik,
- odob-axloq qoidalari,
- xalqona pedagogika (ertaklar, maqollar, rivoyatlar).

Global qadriyatlar:

- inson huquqlariga hurmat,
- madaniyatlararo muloqot,
- tolerantlik,
- ekologik madaniyat,
- raqamli savodxonlik,
- tinchlik va hamkorlik g‘oyalari.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

Ularning uyg'unligi orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarida milliy ildizga ega, ammo zamonaviy global dunyoda erkin fikrlay oladigan shaxs shakllanadi.

Boshlang'ich sinflarda tarbiyaviy muhitni shakllantirishning pedagogik ahamiyati

Tarbiyaviy muhit:

- bolalarning hissiy-irodaviy rivojlanishiga,
- ijtimoiy ko'nikmalarining shakllanishiga,
- axloqiy me'yorlarni o'zlashtirishiga,
- sog'lom psixologik atmosfera paydo bo'lishiga,
- o'zaro hurmat va do'stlikning mustahkamlanishiga

asos bo'ladi.

To'g'ri tashkil etilgan tarbiyaviy muhit boshlang'ich ta'lim samaradorligini oshiradi.

Didaktik-tarbiyaviy asoslar

Didaktik tamoyillar

- Ta'lim va tarbiyaning uzviyligi

Har bir dars tarbiyaviy mazmunga ega bo'lishi kerak.

- Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim

O'quvchi qiziqishi va ehtiyojidan kelib chiqish.

- Hayot bilan bog'liqlik tamoyili

Qadriyatlar hayotiy vaziyatlarda ko'rsatib beriladi.

- Faollashtiruvchi yondashuv

O'quvchi faolligini oshiruvchi topshiriqlar.

Tarbiyaviy tamoyillar

- Milliy o'zlikni anglashni rivojlantirish
- Vatanparvarlikni tarbiyalash
- Axloqiy madaniyatni shakllantirish
- Insonparvarlik va birdamlik tamoyili
- Madaniyatlararo bag'rikenglikni rivojlantirish
- Tarbiyaviy muhitni shakllantirishning samarali metodlari

. Interfaol metodlar

- "Aqliy hujum"
- "Munozara"
- "Rolli o'yinlar"
- "Keys-stadi"
- "Fikrlar savati"
- "Bahs-munozara doiralari"

Qadriyatga asoslangan metodlar

- Milliy ertak va maqollar asosida suhbatlar
- Vatan haqida ijodiy topshiriqlar
- Milliy bayramlar va an'analarni o'rganish
- Global mavzularda mini-loyihalar (tabiatni muhofaza qilish, tinchlik)

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

Hamkorlik metodlari

- Oila–maktab hamkorligini mustahkamlash
- Sinf jamoasi bilan jamoaviy tadbirlar tashkil qilish

O'qituvchi faoliyatining talablari

Tarbiyaviy muhitning muvaffaqiyati asosan o'qituvchi shaxsiy fazilatlariga borib taqaladi:

- pedagogik mahorat,
- namunaviy xulq-atvor,
- bolalar bilan iliq muloqot,
- empatiya,
- bag'rikenglik,
- yetakchilik qobiliyati.

O'qituvchi milliy qadriyatlarga sodiq bo'lishi bilan birga global yangiliklarga ochiq bo'lishi kerak.

O'quvchining barkamol shaxs sifatida shakllanishi

Milliy va global qadriyatlar uyg'unligi orqali o'quvchi:

- axloqan yetuk,
- madaniyatli,
- ijtimoiy faol,
- milliy o'zligini anglagan,
- yangilikka ochiq,
- ilmi va zamonaviy dunyoqarashga ega

shaxs bo'lib shakllanadi.

- shaxsga aylanadi.

. Didaktik tamoyillar

- Ta'lim va tarbiyaning uzviyligi

Har bir dars tarbiyaviy mazmunga ega bo'lishi kerak.

- Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim

O'quvchi qiziqishi va ehtiyojidan kelib chiqish.

- Hayot bilan bog'liqlik tamoyili

Qadriyatlar hayotiy vaziyatlarda ko'rsatib beriladi.

- Faollashtiruvchi yondashuv

O'quvchi faolligini oshiruvchi topshiriqlar

Tadqiqot shuni ko'rsatadiki:

• Boshlang'ich sinflarda tarbiyaviy muhitni to'g'ri tashkil etish o'quvchining butun hayotiga ta'sir qiladi.

• Milliy va global qadriyatlarning uyg'unligi esa bolaning shaxsan, ma'naviy va intellektual rivojlanishida muhim rol o'ynaydi.

• O'qituvchining mahorati, dars jarayonining didaktik asoslari va ijtimoiy hamkorlik bu jarayonning muvaffaqiyatini belgilaydi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008.
2. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Ma’naviy-ma’rifiy ishlar tizimini takomillashtirish to‘g‘risida”gi qarorlari. – Toshkent, 2017–2023.
4. Hasanboeva O., G‘afforova T., To‘xtaev B. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2019.
5. Yo‘ldoshev J., Xoliqov A. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan, 2018.
6. Jabborov R. Boshlang‘ich ta’lim pedagogikasi. – Toshkent: 2020.
7. Выготский Л.С. Педагогическая психология. – Москва: Педагогика, 2019.
8. Сафиуллин А. Ценности и ценностные ориентации в образовании. – Москва: Просвещение, 2017.
9. Бим-Бад Б.М. Педагогика: Учебник. – Москва: Академический проект, 2020.
10. Подласый И.П. Педагогика. Новый курс. – Москва: Владос, 2021.
11. Глобальные ценности: сборник научных статей. – Москва, 2018.

